

Beantwoording technische vragen (van de fractie JA21) n.a.v. beeldvormende bespreking 'kaders nieuwe delegatie openbaar vervoer Almere' in statencommissie EMS d.d. 6 maart 2023

Lelystad, 25-3-2024

Inleiding:

- De Provincie Flevoland heeft de intentie de delegatie openbaar vervoer gemeente Almere te verlengen van 10 naar 15 jaar;
- De Provincie Flevoland is tevreden over de delegatie, mede ondersteund door de ambtelijke evaluatie voorjaar 2023;
- De verlenging zou dienen om de gemeente Almere de ruimte te geven om een optimale concessieduur vast te stellen. Delegatie- en concessieduur zijn dan aan elkaar verbonden;
- Een maximale concessieduur voor openbaar busvervoer is 10 jaar, onder bepaalde voorwaarden te verlengen tot 15 jaar en onder zeer bijzondere omstandigheden eventueel nog verder te verlengen;
- Een concessieperiode van 15 jaar wordt overwogen gebaseerd op een marktconsultatie die aangeeft dat dit een optimale duur is in verband met de overgang en levensduur van een ZE infrastructuur.

Vraag 1.

Kan meer specifiek worden aangegeven waar "GS" tevreden mee is, gebaseerd op de ambtelijke evaluatie die juist een aanzienlijk aantal kritiek- en verbeterpunten aangeeft?

Gedeputeerde Staten zijn tevreden met:

- Hoe gemeente Almere de delegatie uitvoert: gemeente heeft een zorgvuldige aanbesteding gedaan en geeft goed invulling aan het concessiebeheer. Gemeente voert gesprekken met de vervoerder over o.a. (de kwaliteit van) het OV-aanbod, de marketing van het OV en het verbeteren van de sociale veiligheid en het terugdringen zwartrijden.
- Gemeente heeft ambitie op het vlak van OV: dat uit zich in de aanleg van OV-infrastructuur zoals busbanen en dynamische reisinformatiepanelen waardoor een goed netwerk ontstaat waar hoogfrequent busvervoer mogelijk is.
- Het contact tussen gemeente en provincie over de delegatie op ambtelijk en bestuurlijk niveau verloopt goed.

De delegatie is geformuleerd op een bepaald abstractieniveau, daarbinnen is ruimte om procesafspraken te maken. De ambtelijke organisatie heeft bij de evaluatie ook gekeken naar de uitvoering van die procesafspraken.

De ambtelijke evaluatie start met de uitspraak dat het kernbegrip vertrouwen is. Er is een goed vertrouwen in de aansturing van het OV door de ambtenaren van gemeente Almere. Ambtelijk worden de punten die hierboven staan genoemd onderschreven. Daarnaast signaleren we dat in een aantal gevallen op procesniveau dingen beter kunnen:

1. Onderlinge alertheid: hieronder twee voorbeelden.

- a) Het elkaar betrekken bij beleidsontwikkeling: hoewel we elkaar zeer regelmatig treffen, komt het voor dat we elkaar bij het uitwerken van het OV-beleid niet veel betrekken (bijvoorbeeld nieuwe ideeën voor reizigerstarieven). Enerzijds is dat niet vreemd omdat beide partijen beleidsruimte hebben. Provincie laat gemeente bijvoorbeeld vrij in het ontwikkelen van beleid rond het Almeerse Bus-rapid-transit (BRT)-systeem en het bevorderen van de sociale veiligheid in het OV. Het is vooral een zaak van alertheid om elkaar te betrekken en raakvlakken onderling tijdig af te stemmen.
- b) Het onderling afstemmen van standpunten t.b.v. landelijke overleggen: het komt praktisch nooit voor dat gemeente en provincie onderling verschillen t.a.v. de advisering over standpunten in landelijke overleggen. Maar ook hier geldt: dan vergt het extra alertheid om dit onderling steeds te toetsen.

2. Informatie-uitwisseling: de huidige delegatie is vrij summier over de informatieverstrekking aan de provincie. Het jaarverslag over de delegatie bevat een beperkt aantal kengetallen.

Hoewel gemeente verplicht is om aan alle informatieverzoeken te voldoen, vinden we het toch prettig om via de delegatie hierover nadere (proces)afspraken te maken. Door het regelmatig geven van extra informatie verwachten we dat de betrokkenheid op de delegatie vanuit de provincie zal toenemen. Het is dus niet zo dat de delegatie nu niet goed wordt uitgevoerd maar we willen vooral kijken of het beter kan en hoe de provincie structureler een meer inhoudelijk beeld krijgt van de concessie Almere.

3. Ambtelijk is ook gesproken over de duur van de volgende delegatie. Zie de antwoorden vanaf vraag 3.
4. Dit geldt ook voor de financiële aspecten. Zie het antwoord bij vraag 2.

Wat betreft de ambtelijke samenwerking richten de kritische noten zich dus vooral op de discipline die hoort bij samenwerken: elkaar informeren, uitspreken van onderlinge verwachtingen en het structureel inplannen van regelmatige (formele) overleggen. Dit zijn aspecten die opgepakt kunnen worden binnen de kaders van de delegatie. En die we ook oppakken binnen de huidige delegatie.

Vraag 2.

De ambtelijke evaluatie geeft aan dat met een lange delegatieperiode “financiële grenzen kunnen / gaan in de praktijk knellen”, samen met financiële onzekerheden. Wat zijn de mogelijke financiële risico's met het verlengen van de delegatieperiode?

De provincie delegeert een taak en stelt daarvoor een budget beschikbaar. Aan de delegatie zijn financiële afspraken verbonden:

- Een basisvergoeding met een afspraak over indexatie van deze vergoeding.
- Een uitbreidingsvergoeding voor toename van inwoneraantallen in nieuwe woonwijken met een afspraak over indexatie van deze vergoeding.
- NB: Het gaat hier om een ‘delegatievergoeding’ en niet om een ‘concessie-subsidie’. Gemeente heeft binnen kaders ruimte om deze middelen in te zetten voor het OV in Almere e.o..

Risico's voor de provincie:

- De risico's voor de provincie zijn zeer beperkt.
- Mocht tijdens de delegatie blijken dat de provincie haar financiële toezeggingen niet kan nakomen omdat bijvoorbeeld de financiële middelen van de provincie afnemen of dat de vergoeding van Almere (te veel) ten koste dreigt te gaan van andere beleidsdoelen (binnen of buiten het OV) dan kan de provincie de delegatie intrekken.

Risico's voor de gemeente

- De prijzen voor het OV stijgen dermate hard dat met de toegezegde delegatievergoeding effectief minder OV kan worden ingekocht. Dit kan ontstaan als de index van concessie-subsidie die gemeente aan de vervoerder betaalt structureel meer stijgt dan de index van de OV-delegatie.
- het is gebruikelijk dat een orgaan dat een delegatie accepteert daarmee ook verantwoordelijk is voor het risicobeheer. Dit is ook een belangrijke reden waarom de gemeenteraad van Almere moet instemmen met het ontwerp van de delegatie.
- Gemeente Almere heeft instrumenten tot haar beschikking om financiële risico's te beheersen:
 - a) de wijze van aanbesteden: de hoogte van het beschikbaar gestelde budget / de risico-verdeling tussen gemeente en vervoerder / de flexibiliteit in de concessie bij onvoorziene situaties / de duur van de concessie;
 - b) aanpassen van het OV-aanbod als het budget niet toereikend blijkt;
 - c) bijpassen uit gemeentelijke middelen wanneer gemeente het aanbod op peil wil houden bij een hogere index;
 - d) een voorziening treffen voor index-schommelingen.

Zoals altijd geldt: het maken van een vaste afspraak over een lange periode is omkleed met meer risico's naar mate die periode langer duurt.

Tot slot: een delegatieperiode van 15 jaar omvat meerdere bestuursperiodes van Gemeenteraad en Provinciale Staten. Daardoor kunnen mogelijk andere politieke opvattingen in de toekomst de

delegatie niet meer beïnvloeden. Het risico voor provincie Flevoland is ook op dit punt zeer beperkt want zij kan immers altijd de delegatie intrekken. Echter gemeente Almere kan de delegatie niet teruggeven.

Vraag 3.

Gezien het feit dat de Gemeente Almere al zeer veel ervaring heeft met de concessie voor openbaar busvervoer, waarom is verlenging van de delegatieperiode nodig om een optimale concessieperiode vast te stellen?

Met het delegeren van het openbaar vervoer aan gemeente Almere ontvangt gemeente de bevoegdheid om zelf een beslissing te nemen over de duur van de concessie. De concessieduur kan bijvoorbeeld 5, 10 of 15 jaar of een combinatie van periodes zijn. Gemeente mag geen langere concessieduur afspreken dan de duur van de delegatie.

Wanneer provincie Flevoland besluit tot een kortere delegatieduur (bijvoorbeeld 10 jaar) dan betekent dit dat gemeente een beperkter kader heeft voor keuzes op dit punt en mogelijk niet kan kiezen voor een periode die zij het meest optimaal acht.

Gedeputeerde Staten willen gemeente Almere genoeg ruimte geven bij het vaststellen van de optimale concessieduur en stellen daarom een delegatieperiode van 15 jaar voor. Deze periode sluit aan bij wensen uit de markt en biedt mogelijk meer kansen om de ZE-doelstellingen te realiseren.

Vraag 4.

Gezien delegatie- en concessieperiode enigszins aan elkaar verbonden zijn, wat zijn de bepaalde voorwaarden – anders dan de marktconsultatie - voor de gemeente Almere om de concessieperiode aanzienlijk te verlengen van 10 naar 15 jaar?

Voor gemeente Almere liggen er een aantal punten ten grondslag voor het overwegen van een concessieperiode van 15 jaar:

- Er is een langere continuïteit in de dienstverlening aan de reiziger en er is meer ruimte voor een consistente doorontwikkeling van het openbaar vervoer met dezelfde vervoerder. Gemeente kan afspraken maken met de vervoerder over een 'wendbare concessie' zodat ingespeeld kan worden op nieuwe ontwikkelingen of onvoorziene situaties.
- Verder is ook een mogelijk financieel voordeel bij een concessieperiode van 15 jaar. De markt zal uit zekerheidsoverwegingen de investeringslasten (zoals o.a. voor ZE-materiaal en laadinfrastructuur) willen terugverdienen binnen de contractperiode. Bij een kortere concessieduur zullen de investeringskosten over een kortere periode terugverdiend moeten worden. Dit financiële voordeel kan zich vertalen in een beter OV-aanbod voor de reiziger.
- Gemeente gaat de komende maanden op basis van input van zoveel mogelijk betrokken partijen, waaronder reizigersorganisaties, onderzoeken welke termijn het meest wenselijk is voor de nieuwe concessie. Een en ander zal in de "Nota van Uitgangspunten" (in het derde kwartaal van 2024 voor te leggen aan College en Raad van Almere) beschreven worden.
- Tot slot: de concessie van Almere zal moeten voldoen aan geldende regelgeving, zoals de Europese PSO-verordening (Verordening 1370/2007).

Vraag 5.

De marktconsultatie geeft de eventuele voordelen aan voor de marktpartijen/vervoerders. Wat zouden de voordelen voor de gemeente Almere zijn bij een concessieverlenging naar 15 jaar?

Zoals hierboven aangegeven zal de vervoerder zijn (investerings)kosten omslaan over een langere concessieperiode. Dit kan resulteren in een beter OV-aanbod: dit is positief voor de OV reizigers in Almere.

Vraag 6.

Bij de overgang naar een nieuwe concessie wordt vaak de infrastructuur van de vorige vervoerder door de nieuwe partij overgenomen. Waarom zou dat hier niet van toepassing kunnen zijn na een gebruikelijke concessieperiode van maximaal 10 jaar?

Een overnameregeling is ook van toepassing na een gebruikelijke concessieperiode van 10 jaar. De overnameregeling heeft dan in de regel betrekking op het materieel en de laadinfrastructuur.

Bij een concessieperiode van 10 jaar moet de opvolgende vervoerder tijdens zijn concessie op enig moment een nieuwe vloot laten instromen. Bij een concessieduur van 15 jaar zal er waarschijnlijk alleen een overnameregeling voor laadinfrastructuur nodig zijn omdat de afschrijvingstermijn van elektrische bussen ca 15 jaar is.